

Beste docent,

uw klas bezoekt binnenkort de voorstelling Beet! van Het Houten Huis.

Over Beet!

In deze voorstelling verliest een schaatser een belangrijke wedstrijd en valt op het ijs. Wanhopig kruipt hij dicht tegen een ijsbeer aan die bij een wak zit te vissen. De ijsbeer neemt hem mee naar een wereld onder het ijs. Hier lopen droom en werkelijkheid door elkaar, maar ook de dieren- en mensenwereld, verleden en toekomst. De schaatser ontmoet wonderlijke figuren die hem confronteren met zijn angsten en verlangens. Na een lange reis vindt hij de moed om terug te gaan naar de werkelijkheid boven het ijs.

Over het doel van de lesbrieven

Beet! Is een beeldend verhaal vol absurditeiten en sprookjesachtige livemuziek. Het is een voorstelling voor iedereen die wel eens dreigt te bezwijken onder de druk van het presteren. In deze lesbrieven willen we dan ook de andere kant van presteren in beeld brengen; de kant van vrij associëren, van alles kan en niets is te gek, van fantaseren en dromen. De logica mag even ontbreken en de weg ernaartoe is belangrijker dan het resultaat.

Het Houten Huis werkt niet vanuit een bestaand verhaal of een vooraf uitgewerkt script. Onze voorstellingen ontstaan al associërend. Dat vermogen wordt ook van het publiek verwacht tijdens het zien van de voorstelling.

Meer over de inhoud van deze lessen

Daarom gaan de leerlingen in de voorbereiding associëren aan de hand van een beeld, een zin en een imaginaire bal. Na de voorstelling associëren ze rondom Beet! en wordt ze de kans gegeven hun ervaring in een gedicht te verwoorden.

Bekijk dit lesmateriaal goed en besluit hoe en op welke manier u dit inpast in uw rooster. Misschien dat u dit materiaal in een taal-, gym- of dramalessen kunt verwerken zodat u twee doelen dient. We horen graag van u hoe het is befallen en sturen daarom een evaluatieformulier na.

Veel plezier met het lesmateriaal en bij het bezoek aan de voorstelling.

Hartelijke groet,

Inez de Bruijn en Rosmarijn Kok – educatie Het Houten Huis
Sigrid Leeuwerik – educatie Poëziepaleis

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Beet!

over falen en opstaan

Drie opdrachten voordat jullie de voorstelling zien

1 Associëren op papier

Vertel de leerlingen dat jullie gaan associëren; een moeilijk woord maar niets is makkelijker dan dat. Oefent u eerst even klassikaal. Zodat de leerlingen op het bord zien wat de bedoeling is. U begint bijvoorbeeld met het woord 'krijtje'. Waar denken de leerlingen aan? Wat is het eerste woord dat bij ze opkomt? En aan wat doet het volgende woord denken? Schrijf de woorden achter elkaar op het bord. Bijvoorbeeld;

krijtje - wit - zand - kasteel - ridder - harnas - koud - winter - sneeuw - schaatsen

Laat nu het beeld van de poster (<http://www.hethoutenhuis.org/downloads>) op het digibord. Alle leerlingen hebben een pen en papier voor zich, u houdt de tijd bij: 2 minuten. Laat ze nu opschrijven, zonder de pen van het papier te halen en zonder met elkaar te overleggen, wat er in hun hoofden opkomt. Elk nieuw woord roept weer een nieuwe gedachte, een herinnering, of idee op (associatie). Als de tijd voorbij is, lezen de leerlingen elkaar de rijtjes voor. Kijk maar eens wat een verschil! Niemand heeft hetzelfde geschreven, alles is goed en soms ook heel grappig.

Mocht de schrijfvaardigheid nog een probleem zijn, laat ze dan in groepjes werken. Dan kunnen ze elkaar helpen. U kunt ze ook wat meer tijd gunnen.

Vertel de leerlingen dat ze naar deze voorstelling gaan (zie digibord). Dat de acteurs en de regisseur de voorstelling al associërend hebben verzonnen, net als zij zojuist hebben gedaan! Dit beeld van de schaatsers en ijsbeer was er en toen zijn we gaan fantaseren. Ook op deze manier kun je theater maken. Zonder vaste tekst of een bekend sprookje.

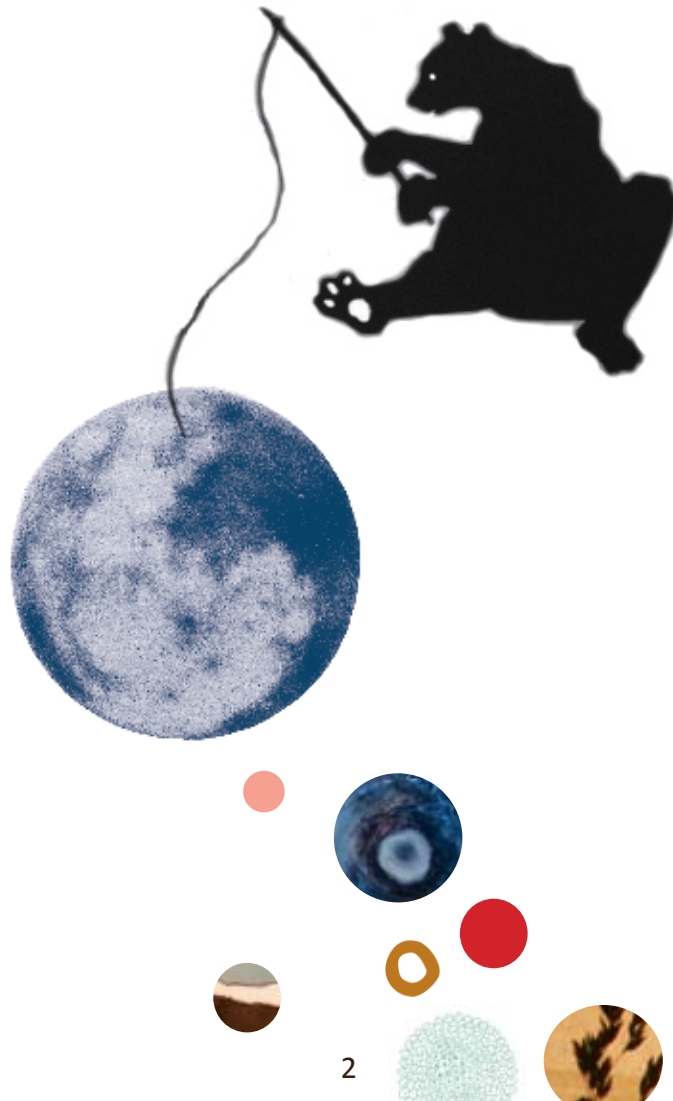
2 In de kring samen een verhaal vertellen

De leerlingen gaan nu ook samen een verhaal maken. Dit gaat als volgt: Ze mogen telkens één zin zeggen en dan is hun buurman/-vrouw aan de beurt. Daar waar de één stopt gaat de volgende door. Bijvoorbeeld;

Er zat in het moeras een kleine vogel. - Hij had zich bezeerd en kon niet meer vliegen - Toen hij omhoog keek, zag hij dat de lucht donker werd - Ineens kwam er een vliegtuig over - Met een enorm kabaal viel er een rood pakje uit de lucht....

Houd goed in de gaten dat ze samen het verhaal vertellen. Het verhaal kan een wending nemen maar verandert niet totaal van onderwerp. Dus niet: 'Er zat in het moeras een kleine vogel - Kabouter Weetnietzoveel zat te wachten op bezoek.'

U begint met de eerste zin: 'Op het ijs ziet een schaatser een ijsbeer zitten.'

3 Op de vloer associëren

Begin met een warming-up.

De leerlingen mogen eerst de hele ruimte innemen. Ze beginnen rustig te lopen kriskras door elkaar. Er wordt niet gepraat en u als docent bepaalt het tempo van de groep. Van snelwandelen tot voetje voor voetje lopen. Iedereen zoekt constant een leeg plekje op, waar hij of zij heenloopt zodat het lokaal de hele tijd gevuld is.

Vervolgens vertelt u ze dat ze juist elkaars weg gaan volgen. Niet meer kriskras, maar er ontstaat een lange slinger. Deze slinger komt uit in een kring. Nog een tijdje gaat de kring door met cirkelen. U bepaalt nog steeds het tempo. Zorg er dan voor dat de kring wel door blijft lopen maar op een heel rustig tempo zodat u de volgende opdracht kunt introduceren.

In uw hand heeft u een imaginaire bal. Laat zien hoe groot hij is, hoe zwaar en wat je ermee kunt doen. Stuitert tegen de grond en vang hem op.

Nu wordt deze bal overgegooid. De kring kan tot stilstand komen. Iedereen moet goed opletten, want misschien wordt de bal wel naar jou gegooid. Geef dus als tip dat ze oogcontact moeten maken voor ze gooien (net als bij een echte bal gooien).

Breng een tweede imaginaire bal in. Houd zelf de concentratie van de groep goed in de gaten. Bij te veel onrust haalt u de tweede bal uit het spel.

Vang dan de bal zelf op. Vertel dat de bal van heel zacht rubber is en dat je hem in alle vormen kan kneden. Kneed hem zelf tot een voorwerp en laat zien wat dit is, of wat het kan, door er een actie aan te koppelen. Misschien is het ineens een honkbalknuppel, een soeplepel of een wandelstok. Hierna kneedt u hem weer tot bal en gooit hem over. Zo tovert iedereen de bal tot iets anders, kneedt hem weer in elkaar en gooit hem dan over.

Als er nog teveel wordt nagedacht kan het veiliger zijn om in tweetallen te werken alvorens in de groep.

Als vervolgstap kunt u deze oefening doen:

Kneed de bal tot iets anders en geef hem dan aan de persoon naast je. De persoon naast je kijkt goed wat het is geworden; beeld uit wat je ermee kunt doen en kneed het vervolgens tot iets anders.

Staan de leerlingen te lang stil, start dan de loopoefening weer even. Dit maakt de gedachten los en ook de verwachting wanneer ze zelf aan de beurt zijn

Sluit af met dat u de bal vangt, die tot iets lekkers kneedt en hem opeet. Einde oefening!

Drie opdrachten na de voorstelling

1 Gezamenlijke mindmap op het bord

- I Om leerlingen de kans te geven volop na te denken over de voorstelling maakt u een gezamenlijke mindmap op het bord. U schrijft het uitgangspunt Beet! groot met een kleur in het midden van het bord en geeft iedereen de gelegenheid om iets te zeggen over de voorstelling. Vat meningen, ervaringen, herinneringen en wellicht associaties in losse woorden samen rondom het woord Beet!
- II Zorg ervoor dat de verschillende elementen uit de voorstelling naar boven komen en dat hier woorden over op het bord komen te staan. Als hulp hebben we verschillende vragen toegevoegd die u de leerlingen kunt stellen.

Het verhaal

Over wie ging het?

Wat waren belangrijke gebeurtenissen?

Welke scène herinner je je het beste?

Waar speelde die zich af? Was dit op één plek of op meerdere plekken?

Hoe voelde de hoofdpersoon zich in het begin en hoe was dit aan het eind?

Ken je het gevoel dat er iets mislukt?

Herken je het gevoel dat je iets moet of wilt halen? Hoe voelt dat?

Is het erg als dit niet lukt?

De personages

Welke personages kwamen er allemaal in voor?

Wat vond je van deze dieren of mensen?

Verschillende woorden die in de voorstelling voorkwamen

Donker

Waar denk je aan bij 'donker'? Welk gevoel heb je daarbij? En welk gevoel riep het bij je op tijdens de voorstelling?

Rustig maar (bij de geit).

Zegt iemand dat wel eens tegen jou? Wat voor gevoel krijg je daarbij?

Bang

Ben je wel eens bang? Waar denk je aan bij het woord 'bang'?

'Hou op!' (toen de schaatser naar bed moest)

Weet je nog hoe de schaatser dat schreeuwde? Hoe denk je dat hij zich voelde?

Waar moest je aan denken?

Toen de schaatser terug wilde, vertelde hij dat aan de ijsbeer. Hij zei: 'Ik wil terug.' *Hoe denk je dat hij zich voelde? Heb jij dat wel eens gezegd?*

'Maar dan heb ik verloren!' zei de schaatser. *Was de schaatser de hele tijd verdrietig omdat hij verloren had? Of vond hij het later minder erg?*

De muziek

Vraag nu gericht bij enkele woorden die u al opgeschreven heeft of de leerlingen nog de muziek herinneren.

Hoe zou je de muziek omschrijven? Was het vrolijk, spannend, druk of rustig?

Bij welke scène is de muziek je het meest bijgebleven? Hoe klonk dit?

Welke instrumenten werden bespeeld? Waren er ook andere voorwerpen waar muziek mee werd gemaakt en kun je enkele noemen?

Kleuren

Bespreek nu de kleuren van het decor, de personages, of kleuren die voor de leerlingen passen qua gevoel bij de voorstelling.

2 Gedicht maken

In deze oefening verwerkt u het kijken van de voorstelling en het oefenen met associaties in een gedicht. U kiest of u met de leerlingen een **klankdicht** maakt of een **elfje**.

Een elfje

Een elfje is een goede manier om een kort, beschrijvend gedicht te maken, in dit geval gaat het over de voorstelling. U kunt hierbij gebruik maken van de mindmap op het bord en een

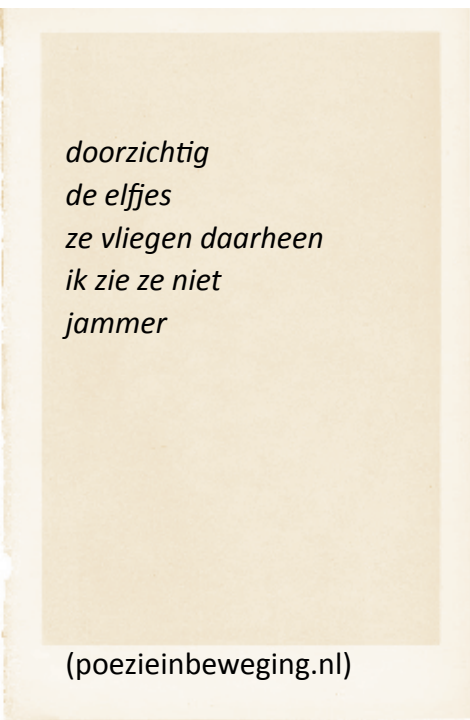
korte kleuropdracht. In de mindmap heeft u al wat kleuren beschreven, maar om het visueel te maken kunt u het volgende doen.

Laat de kinderen uit verschillende vouwblaadjes kleuren kiezen die ze bij de voorstelling vinden passen. De leerlingen plakken deze blaadjes op een A4. Hierop schrijven ze straks hun gedicht.

Denk aan kleuren van het decor (groenblauw), de kleur van de jurk van de danseres (vuurrood), de kleur van het schaatspak (geel en zwart), de jas van de man zonder hoofd (zwart), de ijsbeer (wit en bruin), de sneeuw (wit).

Een elfje maakt u door een vaste structuur aan te houden. Deze structuur kunt u spelenderwijs ontdekken met de leerlingen door vragen te stellen.

- Regel 1 bestaat uit één woord: een kleur of een treffend bijvoeglijk of zelfstandig naamwoord dat past bij de rest van het gedichtje;
Is er een woord dat bij Beet! past? We zijn op zoek naar een kleur, of een woord dat iets over iemand anders zegt. Waar denken jullie aan?
- Regel 2 bestaat uit twee woorden: een ding, mens of dier;
Denk aan een ding, mens of dier uit Beet! Wie vond jij het leukst, het engst of het meest bijzonder?
- Regel 3 bestaat uit drie woorden: een mededeling over het ding, de mens of het dier in regel 2; Wat kun je over dit ding, mens of dier vertellen?
- Regel 4 bestaat uit vier woorden: beschrijven wat er met het ding, de mens of het dier in regel 2 gebeurt; Gebeurde er iets bijzonders, spannends of raars met dit ding, mens of dier in Beet!?
- Regel 5 bestaat uit één woord: een treffende afronding of samenvatting van alles.

*doorzichtig
de elfjes
ze vliegen daarheen
ik zie ze niet
jammer*

(poezieinbeweging.nl)

Een klankdicht

Als u inspiratie wilt halen uit de muziek en de geluiden uit de voorstelling dan is een klankdicht heel geschikt. Ook is deze vorm voor de jongere leerling passend.

Een goed voorbeeld van een klankdicht is dit gedicht van Nicky van Tuinen:

In Beet! komen verschillende geluiden voor. Bijvoorbeeld de wind, de stem van de ijsbeer en van de man zonder hoofd en natuurlijk de muziek. Denk ook aan geluiden als schaatsen op het ijs, zwemmen in het water, de hoeven van de geit. Hoe klinken die geluiden als je ze na doet? Verwijs om dit te verduidelijken naar dierengeluiden (tok, tok, kwak, kwak, piep, tjielp, miauw, waf). Schrijf ze op het bord. Lees het bovenstaande gedicht voor. *Wat probeerde de dichter na te doen toen hij 'krrr' opschreef?*

Neem net als in het gedicht van Nicky een beginsituatie. *Bij welke gebeurtenis in Beet! horen bijzondere geluiden? Beschrijf die gebeurtenis. Probeer vervolgens de geluiden in letters te beschrijven. Wat gebeurde er daarna? Was er iets veranderd?*

tj p

U kunt ook de teaser van Beet! nog laten horen.
<http://www.hethoutenhuis.org/downloads>

Print het gedicht op grote vellen papier en laat kinderen hier illustraties bij maken.

Dit waren de opdrachten bij Beet!

Hopelijk heeft u er met plezier aan gewerkt en zien we u en uw klas weer bij een volgende voorstelling.

